

Проведен анализ уровня доходов домохозяйств Львовской области и их расходов на приобретение продовольственных товаров. Разработана схема товародвижения продовольствия от производителей сырья до конечных потребителей, на основе чего выявлены его основные каналы. С использованием трендовой модели определены прогнозные уровни денежных расходов домохозяйств, в том числе на приобретение продовольствия, на 2020 г. Отмечена необходимость разработки мер, направленных на опережающий рост денежных доходов населения. Очерчены основные направления их реализации.

Ключевые слова: доходы домохозяйств, продовольственные товары, ценовая доступность.

Vavrik V.B. Household income increase as a basis of a favourable pricing environment for the agricultural enterprises development

The level of households' income of the Lviv region and their expenses on foodstuffs purchasing are analyzed. The scheme of goods movement from raw materials producers to end users is elaborated; its main channels are identified. Projected levels of cash expenditures, including the food consumption for 2020, are determined using a trend model. The need to develop measures aimed at anticipating growth of the population incomes is suggested. The main directions for their implementation are outlined.

Keywords: household income, foodstuffs, expenses, purchase, affordability.

УДК 630*907.2:(338.48+504.03)

Доц. Я.М. Дідик, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ВІДПОЧИНКОВИХ ПРОПОЗИЦІЙ У СІЛЬСЬКИХ ОСЕЛЯХ

Досліджено рівень пропозицій і особливості відпочинкових послуг у сільських оселях України та проведено їх порівняння з відпочинковими послугами, що надаються у сільських оселях Польщі та Німеччини. Відпочинкові послуги, що надаються власниками осель України, мають свої регіональні особливості. Рівень пропозицій українських осель відрізняється від європейських. Організація відпочинку у сільській місцевості може і повинна зайняти чільне місце в роботі сільських громад.

Ключові слова: відпочинок у сільських оселях, організація відпочинку у сільській місцевості, відпочинкові послуги.

Постановка проблеми. На сьогодні відпочинок у сільських оселях світу має чималі обсяги. Зрозумілим є те, що порівнювати його з обсягами туристичних потоків на морські курорти, або популярні туристичні центри не варто. Однак за своєю вагомістю відпочинок у сільських оселях стає важливим напрямком туристичного бізнесу у світі, який потребує окремого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль та значення відпочинку для національної економіки визначається значенням відпочинку в житті людини. Праця та відпочинок – дві складові життя людини. Ще Аристотель зауважив, що сама природа прагне надати нам можливість не тільки належним чином спрямувати нашу діяльність, але й прекрасно користуватися нашим дозвіллям. Проблеми, пов'язані з дослідженням вільного часу і відпочинку висвітлено у роботах проф. Горста Опашовського [18]. Питання організації відпочинку досліджено у роботах Ангели Шоппнер (Німеччина) [19], Фріца Гаттермайера (Австрія) [17] та польських дослідників [21]. Останнім часом в Україні також відчувається зацікавленість у вивченні цього відпочинкового напрямку [1, 4-6, 9].

Невирішені проблеми. Відпочинок у сільських оселях – це досить давно знаний відпочинок на теренах Західної України, але занедбаний і забутий за радянських часів. Відпочинок у сільських оселях непогана ніша для розвитку організованого відпочинку, але станом на сьогодні цей напрямок відпочинку слабо освоєний і недостатньо представлений на туристичному ринку України.

Мета дослідження. Оцінити існуючий рівень відпочинкових послуг, що пропонуються відпочивальникам в українських селах та порівняти з відпочинковими пропозиціями Європейських країн.

Основні результати досліджень. За оцінками Європейської Федерації Фермерського та Сільського туризму (EuroGites), європейський ринок відпочинку у сільській місцевості становить близько біля 2 млн ліжко-місць. І щоб заповнити цю нішу зарубіжні туроператори активно пропагують цей вид відпочинку не лише у своїх країнах, а й в Україні. Щоправда, прискіплива увага зарубіжних туроператорів спрямована лише на вивіз українських відпочивальників у свої села. Необхідно зазначити, що ці туроператори чесно працюють на благо свого народу і держави. Привозячи українських відпочивальників, вони створюють додаткові робочі місця для співгромадян своїх країн, забезпечують ввезення валюти, поповнюючи бюджет своєї держави сплатою податків.

Український ринок потенційно здатний прийняти й розмістити на селі близько 150 тис. відпочивальників [1]. Але про це мало хто знає, оскільки немає зацікавленості держави у пропагуванні та підтримці цього напрямку відпочинку. А політична нестабільність і поганий політичний імідж аж ніяк не покращують ситуації. Однак ситуація дещо починає змінюватися. Після візиту папи римського Івана Павла II до України у 2001 р., "помаранчевої революції" та футбольного чемпіонату Євро-2012 спостерігається зростання зацікавлення до нашої держави зі сторони закордонних відпочивальників. А ще їх приваблює дешевий, порівняно з їх цінами, вид відпочинку в українському селі.

Організація відпочинку на селі, як показує досвід сусідніх європейських держав [19], також сприяє ефективному господарюванню, поліпшенню благоустрою та санітарного стану населених пунктів, зокрема осель селян, сільської інфраструктури, закладів соціальної сфери на селі тощо. При цьому підвищується зайнятість сільського населення, відроджуються народні промисли, збільшується виробництво.

Досвід роботи місцевої влади окремих територій Прикарпаття, Поділля, Закарпаття, Галичини, Таврії, Слобожанщини, Придніпров'я, Буковини і Чернігівщини засвідчує, що в Україні відпочинкова діяльність у сільській місцевості характеризується такими ж тенденціями.

Орієнтуватися на більш дешевий вид відпочинку, якими є відпочинок у сільській місцевості, спонукає погіршення матеріального стану громадян України. На запитання "Чому Ви не відпочиваєте в Україні?" 46 % респондентів з 13 558 осіб, які взяли участь в інтернет-опитуванні від 15 липня 2012 р., відповіли "Я ніде не відпочиваю, бо нема грошей" [15]. Найбільше в Україні цікавляться можливістю відпочинку у Криму і Карпатах. В інтернет-опитуванні, що було проведене 30 травня 2012 р. у якому взяло участь 10 326 осіб, на запитання "Де Ви плануєте провести літо 2012 р.?" 16,3 % респондентів відповіли, що

планують відпочивати у Криму, 5,2 % респондентів – у Карпатах [2]. Це не дивно, оскільки ці території є добре знані і давно відомі як відпочинкові. Окрім цього, вони ще й добре розрекламовані. Тиша, спокій, гарний клімат – це те, що завжди приваблює втомлених мешканців урбанізованих міст.

Враховуючи той факт, що урбанізаційні процеси посилюються, стає зрозумілим, що бажаючих відпочити у сільській місцевості побільшає. За інформацією Державного комітету статистики України [7, 8, 13, 14] частка міського населення в Україні зросла з 34 % у 1939 р. до 68,8 % у 2012 р. Як бачимо з рис. 1, чисельність міського населення АР Крим і Карпатського району (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька області) є нижчою, аніж середнє значення по Україні.

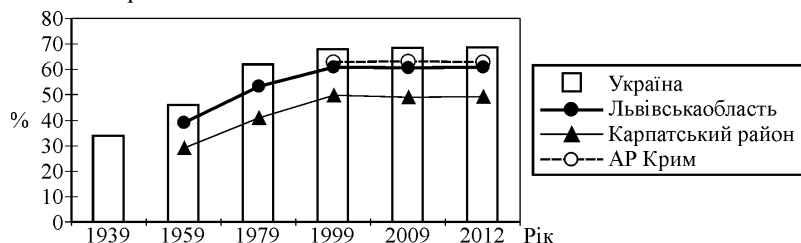

Рис. 1. Динаміка росту міського населення, побудовано за даними [7, 8, 13, 14]

Не лише співвідношення міського і сільського населення, але й чисельність і щільність населення характеризується значними територіальними відмінностями. Щільність населення в Україні зросла з 70,2 осіб/км² у 1939 р. до 75,6 осіб/км² у 2012 р. А якщо подивитися за окремими регіонами, то у 2012 р. у Карпатському районі щільність населення становила 107,4 осіб/км² (що є вищим за середньо український показник), а в АР Крим щільність населення становила 75,3 осіб/км² [7, 8, 13, 14].

Є ще один чинник на користь зростання відпочинку у цих регіонах. За соціологічними опитуваннями відомо, що перевагу відпочинку у сільській місцевості надають люди старшого віку і батьки з малими дітьми. Розглянувши в динаміці віковий склад населення України (рис. 2), легко помітимо тенденцію до збільшення частки населення старшого віку і зменшення частки молодого населення. До речі, тенденція старіння населення спостерігається у цілому світі.

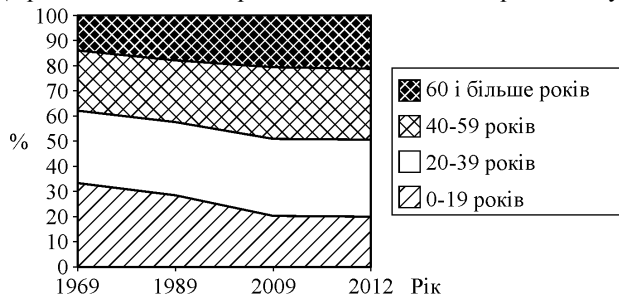

Рис. 2. Зміна вікової структури постійного населення України, побудовано за даними [7, 8, 13, 14]

Враховуючи загальний негативний економічний стан в Україні, проблеми з отриманням віз, зниження платоспроможності тощо, багато потенційних відпочивальників будуть шукати можливості для відпочинку саме в Україні. А зважаючи на низьку купівельну спроможність потенційних відпочивальників, не важко збагнути, що місця для відпочинку вони будуть шукати не у високозіркових готелях чи дорогих пансіонатах, а у значно дешевших приватних сільських оселях.

У Польщі, Голландії та інших Європейських країнах покладають великі сподівання на розвиток сільського туризму. Так, у Франції 20 % туристів надають перевагу саме відпочинку в селах [11]. Україну іноземці вважають цікавою для сентиментальних подорожей. Однак чи не найбільше закордонних гостей відлякує низький рівень умов проживання. Хоча розповідають, що представники української діаспори США і Канади ставляться навіть до цього досить зворушливо і залюбки залишаються відпочивати там, де нога нового українця не ступає. Скажімо, неподалік Сколе згадують, як одна американська українка надала перевагу досить скромній хатинці. Особливо потішив її дерев'яний туалет на вулиці [11].

То який же рівень відпочинку очікує на відпочивальників в українських оселях? За даними Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні [12], яка поширює свою діяльність на території усієї України і має свої регіональні осередки у 17 областях, вже сьогодні можна говорити про неабиякі здобутки у цьому напрямку. Що ж пропонують сьогодні власники осель України відпочивальникам? Як бачимо із табл. 1, найчастіше пропонують кімнату для 2-ох осіб, місце для паркування автомобіля та облаштовані дитячі майданчики.

Табл. 1. Умови проживання в сільських оселях України [3, 10]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	одноособова кімната	36,0
2	двоособова кімната	82,7
3	триособова кімната	25,3
4	господар знає іноземну мову	23,3
5	можливість паркувати автомобіль	42,7
6	дитячий майданчик	41,3
7	дозволяється відпочинок зі своїми тваринами	26,0

У більшості осель відпочивальникам дозволяється користуватися кухнею, телевізором. Більше половини власників осель пропонують ванну і туалет в будинку (табл. 2). Відпочивальники можуть оцінити українські національні страви, замовивши харчування у господині, або придбати натуральні, екологічно чисті продукти (табл. 3). У сільських оселях можуть приймати гостей не лише з України, але й іноземних (табл. 4), оскільки власники осель володіють іноземними мовами.

Важливе значення має загальна інфраструктура сільської місцевості. Зручні доїзди громадським транспортом значно підвищують привабливість сільської оселі для відпочивальників (табл. 5).

Табл. 2. Рівень комфорту сільських осель України [3, 10].

№ з/п	Назва	Частка, %
1	ванна в будинку	64,7
2	душ	38,7
3	туалет у будинку	53,3
4	телефон	42,7
5	телевізор	83,3
6	пральна машина	66,7
7	можна користуватися кухнею	82,7

Табл. 3. Послуги харчування в сільських оселях України [3, 10]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	домашній випечений хліб	30,7
2	овочі з городу господарів	20,0
3	мед з власної пасіки	8,7
4	молоко корови	46,0
5	молоко кози	4,0

Табл. 4. Іноземні мови, якими володіють власники осель в Україні [3, 10]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	угорська	10,7
2	англійська	9,3
3	німецька	6,0
4	польська	2,7
5	французька	2,7
6	італійська	1,3
7	іспанська	0,7
8	румунська	0,7
9	турецька	0,7
10	португальська	0,7

Більше як 20 % відпочивальників можуть скористатися послугами ресторану, кав'ярень чи бару. Третина відпочивальників може купувати харчі на ринку і готувати на кухні в оселі. Окрім цього, відпочиваючи в сільських оселях, можна насолоджуватися українською природою та її дарами (табл. 6).

Табл. 5. Інфраструктура сільської місцевості в Україні [3, 10]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	наявність автобусної зупинки	23,7
2	наявність медичного пункту	50,7
3	музеї, історичні пам'ятки	28,0
4	ресторан, кав'ярня, бар	21,3
5	магазин, базар	26,7

Табл. 6. Можливості для відпочинку і дозвілля [3, 10]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	рибальство	64,7
2	купання	55,3
3	їзда верхи	23,3
4	полювання	28,0

Щоб порівняти рівень відпочинку в Україні з рівнем відпочинку в Європі, розглянемо відпочинкові пропозиції у Польщі на території гмін Ушчикі Дольне, Чорна, Лютовіска, Балігруд, Бірча, Цісна, Команча, Леско, Ольшаниця, Соліна, які за своїми географічними характеристиками є подібні до українського Криму і Карпат. Для порівняння відпочинкових пропозицій обрано також схожий регіон у Німеччині. Це Баден-Вюртенберг (регіони Шварцвальд, Бодензее, Нецкарлянд). За даним Бішадської агенції регіонального розвитку [20, 22] у Польщі пропонують такі умови проживання в сільських оселях (табл. 7).

Табл. 7. Умови проживання в сільських оселях Польщі [20, 22]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	одноособова кімната	6,7
2	двоособова кімната	76,6
3	триособова кімната	46,7
4	чотириособова кімната	40,0
5	багатоособові кімнати	43,3
6	окремі кімнати в будинку господаря	16,7
7	окремі квартири	23,3
8	дитячий майданчик	16,7
9	дозволяється відпочинок зі своїми тваринами	16,7

Так само, як і в Україні, найчастіше пропонують двоособові кімнати. У Польщі часто пропонують три особові і багатоособові кімнати. Таких пропозицій в Українських оселях немає зустрічаються.

Табл. 8. Рівень комфорту сільських осель та інфраструктура сільської місцевості Польщі [20, 22]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	окрема ванна для гостей	53,3
2	ванна кімната спільно з господарями	16,7
3	харчування повний пансіон	63,3
4	можливість користуватися кухнею	43,3
5	сільськогосподарські тварини	20,0
6	наявність автобусної зупинки	70,0
7	наявність медичного пункту	13,3

Цікавим є те, що відпочивальникам пропонують окрему ванну, якою власники не користуються, і харчування – повний пансіон (табл. 8). Серед відпочинкових пропозицій особливим попитом користуються лижні витяги та гриль (табл. 9).

Відпочинкові пропозиції південно-західної частини Німеччини (Баден-Вюртенберг) наведено у табл. 10. Як видно з таблиці, у Німеччині найбільше користуються попитом винайм окремих кімнат чи будинку. Характерним є також те, що господарі не часто пропонують своїм відпочивальникам триразове харчування. Проте 52 % власників дають змогу відпочивальникам привозити своїх домашніх тварин.

Дані, наведені в табл. 11, свідчать, що у багатьох власників осель є велика рогата худоба та малі свійські тварини. Цікавим є той факт, що власники осель мають не тільки господарські тварини, а й спеціально підбирають декоративних чи екзотичних для задоволення потреб відпочивальників.

Табл. 9. Можливості для відпочинку і дозвілля в Польщі [20, 22]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	можна поставити намети	36,7
2	тенісний корт	10,0
3	вогнище, гриль	73,3
4	прогулянки лісом	53,3
5	провідник	26,6
6	участь у полкуванні	10,0
7	можна рибалити	30,0
8	пляж (купання)	15,0
9	верхова їзда	53,3
10	катання на бричці	16,7
11	катання на санках	30,0
12	користування крісельно-бугельними витягами	63,3
13	велосипед напрокат	16,7
14	водні спорядження напрокат	3,3

У таких власників може бути багато різних видів свійських тварин. Також відпочивальникам охоче пропонують купити сільські продукти.

Табл. 10. Умови проживання в сільських оселях Німеччини [16]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	окремі кімнати в будинку чи будинок	88,0
2	душ будинку	36,9
3	туалет будинку	36,9
4	тепла вода	18,5
5	напів- /повний пансіон	6,7
6	можливість для відпочинку неповносправних	5,3
7	дозволяється відпочинок зі своїми тваринами	52,0
8	кемпінг на подвір'ї	3,5

Табл. 11. Можливості для відпочинку і дозвілля у Німеччині [16]

№ з/п	Назва	Частка, %
1	корова /велика рогата худоба	75,6
2	малі свійські тварини	48,9
3	верхова їзда	23,7
4	виноградники	10,4
5	плодові сади	11,4
6	купівля продуктів у бауера	59,9

Табл. 12. Відмінності у відпочинкових пропозиціях власників осель

Україна	Польща	Німеччина
Пасіка		Плодові сади
Випічка хліба	Вогнища, гриль	Виноградники
Лозоплетіння	Катання на санках	(дегустація вин)
Майстерня дерев'яних виробів	Катання на бричках	Відпочинок для
Домашній етнографічний музей	Прокат велосипеда	неповносправних
Домашній музей вишивок	Провідники	Окремі будинки
Підводне плавання	Окремі квартири	Міні – гольф
Участь у вечорницях		

Розглянувши пропозиції європейських країн, можна визначити основні відмінності (табл. 12).

Висновки. На підставі проведених досліджень можна зробити такі висновки:

1. Відпочинкова діяльність у сільській місцевості України починає зростати і зміцнюватися;
2. Відпочинкові послуги, що надаються відпочивальникам власниками осель України, відрізняється від європейських;
3. Чисельність власників осель, які вирішили переорієнтувати свою діяльність у сферу відпочинкових послуг, ще дуже мала;
4. Системний підхід щодо організації відпочинку у сільській місцевості може і повинен зайняти чільне місце в роботі сільських громад;
5. До цієї роботи необхідно залучити не тільки власників осель, які безпосередньо надають відпочинкові послуги, але й фахівців, а також засоби масової інформації.

Література

1. Горішевський П.В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі: підручник / П.В. Горішевський, В.П. Васильєв, Ю.В. Зінько. – Івано-Франківськ: Вид-во "Місто-Н", 2003. – 158 с.
2. Де Ви плануєте провести літо 2012 р.? – інтернет-опитування. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.podrobnosti.ua/voting/?act=results&vote=8150#vote8150>
3. З Придніпров'я до Тавриди. Путівник / за ред.В. Васильєва. – К.: Вид-во 2001. – 63 с.
4. Зінько Ю. Ще раз про сільський туризм, агротуризм, екотуризм і зелений туризм / Ю. Зінько, Г. Кінаш, Я. Дідик // Туризм сільський зелений (спецвипуск). – 2002. – № 2. – С. 2-7.
5. Зінько Ю.В. Організаційно-господарські аспекти розвитку сільського туризму в Карпатському регіоні // Аграрний екологічний туризм в країнах Центральної та Східної Європи: матер. І Міжнар. наук.-практ. семінару. – Стрий, 2004. – С. 38-43.
6. Зінько Ю.В. Шанси і загрози розвитку сільського туризму в Україні // Відпочинок у сільській місцевості в Україні у ХХІ столітті: проблеми та перспективи: матер. конф. – Переяслав-Хмельницький, 2000. – С. 34-36.
7. Народне господарство Української РСР в 1970 році // Статистичний щорічник. – К.: Вид-во ЦСУ 1970. – 304 с.
8. Народне господарство Української РСР у 1979 році // Статистичний щорічник. – К.: Вид-во "Техніка" 1980. – 367 с.
9. Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. Сільський туризм: навч. посібн. – К.: Вид-во "Знання", 2006. – 217 с.
10. Село мов писанка. Путівник із зеленого туризму / за ред. В. Васильєва. – К.: Вид-во 2001. – 64 с.
11. Сніцарчук О. Забудьте про Канари! // Політика і культура, від 29.05.2001. – С. 40-41.
12. Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.greentour.com.ua>
13. Статистичний щорічник України за 2009 рік. – К.: Вид-во ДП Інформаційно-аналітичне агентство, 2010. – 650 с.
14. Статистичний щорічник України за 2011 рік. – К.: Вид-во ТОВ "Август Трейд" 2012. – 558 с.
15. Чому Ви не відпочиваєте в Україні? – інтернет-опитування. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.podrobnosti.ua/voting/?act=results&vote=8168#vote8168>
16. Gast auf Bauern- und Winzerhöfen in Baden-Württemberg. – 1999. – 176 s.
17. Gattermayer F. Landwirtschaft und Tourismus. – Wien: VWGÖ, 1993. – 201 s.
18. Oraschowski H.W. Pädagogik und Didaktik der Freizeit. – Opladen: Leske und Budrich. – 1987. – 208 s.
19. Schöppner A. Urlaub auf dem Bauernhof. – Bochum, 1988. – 165 s.
20. Turystyka i agroturystyka bez granic! – Bydgoszcz, 2003. – 174 s.

21. Turystyka rekreacyjna oraz turystyka specjalistyczna. Praca zbiorowa. – Warszawa: DEKA, 2003. – 336 s.

22. Wies zaprasza. Informator agroturystyczny wojewodstwa Podkarpackiego. – Iwonicz, 2000. – 154 s.

Дидык Я.М. Исследование уровня предложений отдыха в сельских домах

Рассмотрены уровень предложения и особенности услуг отдыха в сельских домах Украины и проведено их сравнение с услугами отдыха, которые предлагают в сельских домах Польши и Германии. Услуги отдыха, которые предлагают владельцы сельских домов Украины, имеют свои региональные особенности. Уровень предложений отдыха в сельских домах Украины отличается от европейских. Организация отдыха в сельской местности может и должна занять видное место в работе сельских общин.

Ключевые слова: отдых в сельских домах, организация отдыха в сельской местности, услуги отдыха.

Didyk Ya.M. Researching the facilities and services level for homestay recreation in rural areas

The proposed level of facilities and service peculiarities for homestay recreation in rural Ukraine compared with those provided in rural areas of Poland and Germany are researched. Recreation facilities that are offered by the Ukrainian homestay owners have their regional peculiarities. The service level for recreation in Ukraine differs from that kind of services in Europe. Organization of recreation facilities in rural areas should be considered as one of the central issues in the activity of rural communities.

Keywords: homestay recreation in rural areas, organization of recreation facilities in rural areas, recreation services.

УДК 657.1:655

*Доц. А.М. Должанський, канд. екон. наук;
магістрант Є.П. Петлюха – Львівська КА*

**МІСЦЕ І ЗНАЧЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ
ДЛЯ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ**

Здійснено системний, комплексний аналіз явищ та процесів господарської діяльності та їх вплив на класифікацію витрат промислових підприємств. Проведено наукове дослідження відповідних державних нормативно-правових документів, наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів та періодичної літератури.

Ключові слова: класифікація витрат, поняття "витрати", поняття "затрати", виробничі запаси, економічно обґрунтована класифікація витрат, процес виробництва, процес споживання ресурсів і виготовлення нового продукту.

Актуальність проблеми. Для здійснення керівництва підприємством доцільно визначити економічну ефективність науково-технологічних розробок та їх практичного опанування, необхідно мати уявлення про виробництво, його структуру, передові технологічні процеси, структуру витрат тощо. Це неможливо без чіткого розуміння поняття витрат, методики їх визнання і класифікації.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Шляхи вирішення цих проблем намагалися знайти вітчизняні та зарубіжні вчені, а саме: Ф. Бутинець, В. Валуєв, С. Голова, З. Гуцайлук, С. Дикий, І. Замула, В. Лінник, Є. Мних, Л. Нападовська, В. Сопко, П. Попович, М. Пушкарь. Проте щодо питання вдосконалення методики та організації обліку виробничих запасів в умовах комплексного використання сировини поліграфічними підприємствами пот-

ребують додаткових досліджень. До основних гальмівних чинників належать: використання застарілої нормативно-правової бази, недосконала система документообігу на підприємствах досліджуваної галузі.

Мета і завдання дослідження. Провести дослідження, визначити та запропонувати економічно обґрунтовану класифікацію витрат за окремими ознаками. Метою цієї класифікації повинно бути упорядкування витрат відповідно до вирішуваних завдань.

У сучасній економічній літературі, а також у нормативно-правових актах, значного поширення набуло поняття "витрати", разом із тим, повністю зникло поняття "затрати". На основі проведеного дослідження можна чітко охарактеризувати поняття витрат. Так, на думку проф. Л.В. Нападовської, потрібно розглядати поняття "затрати" і "витрати" як окремі терміни з різним економічним змістом. Переважно, під затратами розуміють вартість спожитих ресурсів у процесі діяльності. Іншими словами, затрати – це вартісний вираз використаних у процесі діяльності підприємства (установи, організації) матеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів.

Ми підтримуємо думку проф. Л.В. Нападовської, що на практиці у системі управлінського обліку, наприклад відпуск виробничих запасів на виробництво, належить до затрат, а в фінансовому – не належить. Вартість використаних матеріалів у фінансовому обліку визнається витратами тільки тоді, коли вироблена продукція реалізована. У момент відпуску матеріалів не відбувається ні зменшення активів, ні збільшення зобов'язань, а лише трансформація одного виду ресурсу в інший. При цьому має відбутися повний виробничий цикл, який інколи становить понад календарний рік, перш ніж витрати у фінансовому обліку будуть визнані витратами. У системі управлінського обліку такий підхід суперечить принципу оперативності. Тому операція використання матеріалів у процесі виробництва у фінансовому обліку не може належати до витрат [3, с. 64].

Отже, термін "витрати" і "затрати" мають різний економічний зміст. Згідно з національними стандартами, термін "витрати" означає використання (відтік) грошових коштів. Під час опрацювання (проведення досліджень) економічної літератури та нормативно-правової бази ми визначили, що використання термінів "затрати", "витрати" та "валові витрати" в сучасний період пов'язано зі значним розширенням завдань вітчизняної системи обліку. Зокрема, він повинен одночасно задовольняти інформаційні потреби різних груп користувачів, для чого й створено різні види обліку. Так, у системі управлінського обліку використовується поняття затрат, у фінансовому обліку – витрат, а в податковому обліку – валових витрат.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", витрати визнаються одночасно зі зменшенням активів, або збільшенням зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власникам), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Витрати визнаються витратами певного періоду, одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. Якщо